

21438/2021/B

BOUWKUNDIGE INSPECTIE **MONUMENTENWACHT**

Begijnhof (Kerkstraat 1)

Kerkstraat 1
3290 DIEST

**VLAAMS-
BRABANT**

MONUMENTENWACHT

Provincie Vlaams-Brabant | dienst erfgoed

Provincieplein 1 - 3010 Leuven | 016- 31 97 50 | monumentenwacht@vlaamsbrabant.be

www.vlaamsbrabant.be/monumentenwacht

OVERZICHT VAN DE ADVIEZEN

21438-2021-B Begijnhof (Kerkstraat 1) 3290 DIEST

code	verkort advies	eenheid	indicatieve hoeveelheid	frequentie	uit te voeren door	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
	Onderhoud																	
A2021/01	De monumentenwachters bouwkunde contacteren voor een reguliere herhaalinspectie.	u	4	5j.	Beheerder						x					x		
A2021/02	De begroeiing op en rond het gebouw regelmatig snoeien en deels verwijderen.	n.t.b.	-	j.	Beheerder Monumentenploegen Onderhoudsploeg	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
A2021/04	De dakbedekking regelmatig nakijken. Laat uitgeschoven leien tijdig herstellen.	n.t.b.	-	j.	Beheerder Dakwerker	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
A2021/05	De goten en regenwaterafvoeren minstens eenmaal per jaar controleren en leegmaken.	n.t.b.	-	j.	Beheerder Onderhoudsploeg	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
A2021/10	Alle ijzeren onderdelen van het gebouw regelmatig reinigen en schilderen.	SOG	1	5j.	Onderhoudsploeg Schilder			x					x					x
A2021/11	Het houten buitenschrijnwerk regelmatig schilderen.	n.t.b.	-	5j.	Onderhoudsploeg Schilder			x					x					x
	Veiligheid & Bereikbaarheid																	
A2021/03	De bereikbaarheid en toegankelijkheid van de daken verbeteren. Plaats genormeerde ladderhaken en ankerpunten.	n.t.b.	-	1x	Dakwerker			x										
A2021/06	De bereikbaarheid en toegankelijkheid van de toren verbeteren.	SOG	1	1x	Dakwerker Timmerman			x										
	Kapconstructie en zolder																	
A2021/07	De trekverbindingen en muurankers in orde stellen.	SOG	1	1x	Dakwerker Restauratie-aannemer	x												
	Draagstructuur en overspanning																	
A2021/08	De muren behandelen tegen opstijgend vocht.	n.t.b.	-	1x	Specialist	x												
A2021/09	Het natuursteenmetselwerk plaatselijk herstellen.	n.t.b.	-	1x	Restauratie-aannemer Specialist			x										
	Schrijnwerk en beglazing																	
A2021/12	Het houten buitenschrijnwerk herstellen.	n.t.b.	-	1x	Schrijnwerker	x												
	Afwerking en inrichting																	
A2021/13	De afwerking op de wanden vernieuwen.	n.t.b.	-	10j.	Schilder			x										x

n.t.b.: nader te bepalen st: stuk u: uur m: meter m²: vierkante meter m³: kubieke meter dm²: vierkante decimeter dm³: kubieke decimeter 1x: éénmalig 2x/j: twee maal per jaar 3j: om de drie jaar perm: permanent sog: som over geheel

Hoewel Monumentenwacht de informatie voor dit (inspectie)rapport met de grootste zorg samenstelt, zijn de adviezen en ramingen vermeld in dit rapport louter indicatief, geheel informatief en niet bindend. Monumentenwacht is niet verantwoordelijk voor fouten of vergissingen en is niet aansprakelijk voor enige directe, indirecte, gevolg- of incidentele schade die voortvloeit uit het gebruik van dit document (art. 8 van de voorwaarden voor dienstverlening)

INHOUDSTAFEL

ADMINISTRATIE & OPMERKINGEN	3
CONDITIE	5
GEHELE OBJECT	5
DAK	5
DAKWATERAFVOER	5
KAPCONSTRUCTIE EN ZOLDER	6
DRAAGSTRUCTUUR EN OVERSPANNING	6
SCHRIJNWERK EN BEGLAZING	6
AFWERKING EN INRICHTING	6
ADVIEZENRAPPORT	7
ONDERHOUD	7
VEILIGHEID & BEREIKBAARHEID	13
KAPCONSTRUCTIE EN ZOLDER	14
DRAAGSTRUCTUUR EN OVERSPANNING	15
SCHRIJNWERK EN BEGLAZING	17
AFWERKING EN INRICHTING	18
BIJLAGEN	21

ADMINISTRATIE & OPMERKINGEN

object	Begijnhof (Kerkstraat 1)
bescherming statuut	Monument 25/03/1938
ID inventaris OE	83756
huidige functie	Bewoning (eventueel met nering)
abonnee	OCMW Diest Hasseltsestraat 30 3290 DIEST
inspectiedata	13/04/2021
monumentenwachter	Willy ROEST Ralph SOMMERFELD
contact	016 31 97 54 willy.roest@vlaamsbrabant.be
totaal aantal manuren	4.0
uitgevoerde werken	Geen
gebruikte materialen	Geen
vorige inspecties	2015 2008
opmerkingen	Nazorg Tot een jaar na inspectie zijn 2 uren nazorg inbegrepen. Onder nazorg verstaan we bijkomende inlichtingen of verduidelijkingen over de laatste inspectie of inhoud van een rapport. Op vraag van de eigenaars-beheerders maken de monumentenwachters graag een afspraak ter plaatse of op een (werf)overleg om het rapport of de belangrijkste problemen te verduidelijken, om vragen te beantwoorden of kleine ingrepen te demonstreren.

Beschermd monument

Als eigenaar of beheerder van een beschermd monument sta je in voor een goede instandhouding ervan.

Plan je werken in of aan een beschermd monument, kijk dan eerst na voor welke werken je een toelating nodig hebt. Voor beschermingen na 2015 staan deze werken in het beschermingsbesluit. Voor oudere beschermingen staan deze in het besluit, maar zijn ook de generieke, specifieke en aanvullende toelatingsplichten uit het Onroerenderfgoedbesluit van toepassing. Indien voor de werken een omgevingsvergunning nodig is, dan zit de toelating vervat in deze vergunning. Is er geen omgevingsvergunning vereist, dan moet er een schriftelijke toelating worden aangevraagd aan het agentschap onroerend erfgoed (of erkende erfgoedgemeente): Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant - VAC - Dirk Boutsgebouw - Diestsepoort 6, bus 94 – 3000 Leuven / 016 66 59 00 - vlaamsbrabant@onroerenderfgoed.be

Meer informatie vind je op: www.onroerenderfgoed.be/werken-aan-een-beschermd-monument.

Voor de uitvoering van onderhouds- en restauratiewerken kan je beroep doen op de erfgoedpremie van het Vlaams Gewest:

Standaardprocedure voor beheers- en herstellingswerken tot 250.000 euro:

<https://www.onroerenderfgoed.be/voor-beheers-herstellingswerken-tot-250000-euro>:

Via oproep voor ingrijpende werken: <https://www.onroerenderfgoed.be/erfgoedpremie-oproep>.

Kan je aantonen dat je het erfgoed waarvoor je een premie vraagt de voorbije zes jaar zelf goed onderhouden hebt, dan is er een aanvullende premie van 10% mogelijk. Hiervoor heb je een onderhoudslogboek en een recent inspectierapport nodig. Meer informatie vind je op :

www.onroerenderfgoed.be/aanvullende-erfgoedpremie-voor-goed-onderhoud.

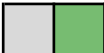
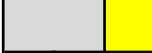
Monumentenwacht stelt de overzichtstabel uit het inspectierapport op vraag van de abonnee ook ter beschikking in een spreadsheet-formaat. Aangezien de gegevens in deze versie bewerkt kunnen worden, geeft Monumentenwacht geen enkele garantie op de correctheid van deze spreadsheet-versie. De tabel die is opgenomen in de pdf-versie van het door Monumentenwacht opgestelde inspectierapport, geldt als enige officiële versie van de overzichtstabel.

CONDITIE

De conditie van het erfgoed wordt voor het hele gebouw en per rubriek weergegeven op een 6-delige schaal, en dit voor 3 aandachtspunten:

bouwfysische toestand	<i>uitstekend - goed - redelijk - matig - slecht - zeer slecht</i> Dit is de conclusie van de huidige bewaringstoestand van alle geïnspecteerde onderdelen per rubriek. Het is een globale inschatting van de materiële staat van het erfgoed op het moment van de inspectie.
onderhoud	<i>uitstekend - goed - redelijk - matig - slecht - zeer slecht</i> Deze waarde is een inschatting van het uitgevoerde onderhoud en de manier waarop onderhoud, problemen en risico's worden opgevolgd. Worden daken en goten regelmatig schoongemaakt? Wordt snel ingegrepen als er een probleem is? Is er iemand verantwoordelijk voor het beheer die er regelmatig (vb. wekelijks) passeert en oog heeft voor problemen?
risico op gevolgschade	<i>geen- weinig - redelijk - aanzienlijk - verhoogd - acuut</i> Deze schaal geeft aan in welke mate er gevaar bestaat voor een versnelde materiële verwerking of verlies van erfgoedwaarde als de beheerder niet tijdig ingrijpt. Het kan gaan om allerlei mogelijke risico's, zoals ogenschijnlijk kleine problemen die voor ernstige gevolgschade kunnen zorgen, een verkeerd gebruik of beheer, verhoogd risico op calamiteiten, slechte klimatologische omstandigheden voor zeldzame onderdelen met een hoge historische waarde.

GEHELE OBJECT

bouwfysische toestand		goed
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		weinig

toelichting Structureel verkeert het gebouw in goede staat.

DAK

bouwfysische toestand		goed
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		redelijk

toelichting Algemeen zijn de met leien beklede daken goed. Enkele leien zijn gebroken of uitgeschoven. Enkele loden slabben komen los of zijn verdwenen.

DAKWATERAFVOER

bouwfysische toestand		goed
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		weinig

toelichting Buiten een lichte verwerking, zijn de goten en afvoeren goed. De goten zijn licht vervuild.

KAPCONSTRUCTIE EN ZOLDER

bouwfysische toestand		goed
onderhoud		goed
risico op gevolgschade		redelijk

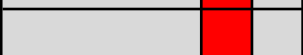
toelichting Structureel is de kapconstructie goed. Ter hoogte van de kopgevel komen een aantal ankerverbindingen los.

DRAAGSTRUCTUUR EN OVERSPANNING

bouwfysische toestand		goed
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		weinig

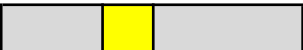
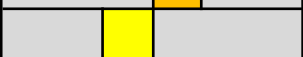
toelichting Voor zover waarneembaar zijn er geen aanwijzingen van structurele gebreken. In de gelijkvloerse ruimten is de afwerking beschadigd door opstijgend vocht.

SCHRIJNWERK EN BEGLAZING

bouwfysische toestand		matig
onderhoud		slecht
risico op gevolgschade		hoog

toelichting Vooral ter hoogte van de dorpels zijn de ramen aan het inrotten. De stopverf komt los en is deels verdwenen. De beschermende lagen worden schraal en bladderen af.

AFWERKING EN INRICHTING

bouwfysische toestand		redelijk
onderhoud		matig
risico op gevolgschade		redelijk

toelichting De afwerking vertoont gebruiksschade en in de gelijkvloerse ruimten is er schade ten gevolge van opstijgend vocht.

ADVIEZENRAPPORT

ONDERHOUD

A2021/01 De monumentenwachters bouwkunde contacteren voor een reguliere herhaalinspectie.

Gehele object

toelichting advies We raden aan om drie- à vijfjaarlijks een herhaalinspectie van uw object te laten uitvoeren. Op deze manier kunnen kleine gebreken tijdig gesignaleerd en opgelost worden, zodat grote restauratiekosten worden vermeden.

Monumentenwacht controleert onder andere de toestand van:

- de daken, goten en regenwaterafvoeren;
- de dakgebintes;
- het opgaand muurwerk en draagstructuren;
- het buitenschrijnwerk en afwerklagen.

Indien mogelijk worden kleine gebreken hersteld tijdens de inspectie.

indicatieve hoeveelheid 4 u

prioriteit 3-6 jaar

frequentie Vijfjaarlijks

uit te voeren door Beheerder

A2021/02 De begroeiing op en rond het gebouw regelmatig snoeien en deels verwijderen.

Gehele object | begroeiing

toestand Volgende gebreken werden vastgesteld:

- de gevelbegroeiing groeit voor ramen, deuren en de rookgasafvoerbuïs;
- tussen de betegeling van het terras en aansluitend met de kopgevel groeien er struiken en bomen. (rood)

toelichting advies Voer volgende werken uit:

- voorkom dat muurbegroeiing over de dakbedekking groeit of goten en afvoerpijpen bereikt, deze verstopt en slecht bereikbaar maakt;
- hou de begroeiing weg bij vensters of deuren;
- overhangende takken regelmatig snoeien.

Opgelet: niet alle planten zijn schadelijk. Plantengroei op een gezonde gevel kan immers een beschermende functie hebben. Daarenboven zijn vele planten beschermd.

Meer informatie hierover kan je vinden in onze brochure "Vegetatie op en rond gebouwen", via www.monumentenwacht.be/publicaties

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen

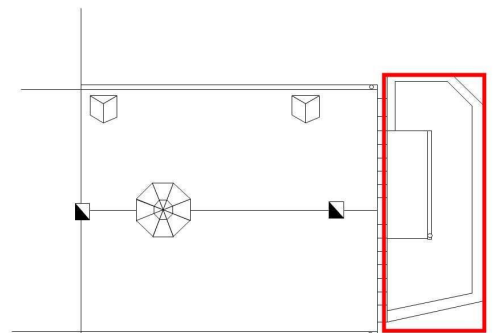
prioriteit Binnen het jaar

frequentie Jaarlijks

uit te voeren door Beheerder | Onderhoudsploeg

begroeiing op gevel en afvoer

A2021/04 De dakbedekking regelmatig nakijken. Laat uitgeschoven leien tijdig herstellen.

Dak | dakbedekking | leien | lood

toestand De volgende gebreken werden er vastgesteld:

- verspreid zijn enkele leien gebroken of uitgeschoven;
- op de ajuin is het ingevlochten lood uitgeschoven; (rood)
- bij de aansluiting met de kopgevel ontbreken er een aantal afdekslabben: (blauw)
- bij de oversteek van het dak ontbreken enkele leien. (groen)

toelichting advies Leien daken zijn duurzaam, maar vragen om regelmatig nazicht en zo nodig herstel, zeker indien de leien naar het einde van hun levensduur gaan. Het is raadzaam hiervoor een onderhoudsfirmat aan te stellen die een jaarlijkse controle uitvoert.

Bij voorkeur gebeurt de controle jaarlijks (na de herfst) en na hevig stormweer. Hierdoor worden eventuele beschadigingen tijdig opgespoord en kan men gevolgschade vermijden.

Meer informatie vind je in bijgevoegde onderhoudsfiche.

bijlage [Onderhoud van daken in natuurleien \(2020 - OF 1.1\).pdf](#)

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen

prioriteit Binnen het jaar

frequentie Jaarlijks

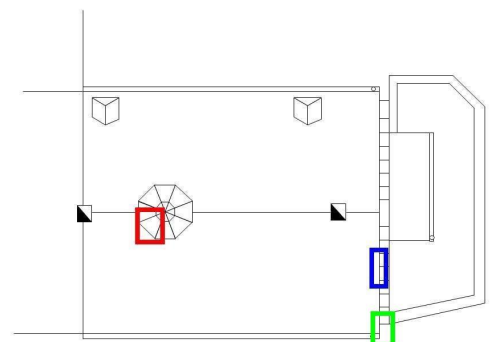
uit te voeren door Beheerder | Dakwerker

loskomende en ontbrekende leien

ontbrekende afdekslabben

A2021/05 De goten en regenwaterafvoeren minstens eenmaal per jaar controleren en leegmaken.

Dakwaterafvoer | goten | afvoer | zink

toestand	De goten zijn licht vervuild.
toelichting advies	Afhankelijk van de omringende begroeiing worden goten best een- of tweemaal per jaar schoongemaakt. Volgende indicaties vragen om meer reiniging: - duivenoverlast; - boomrijke omgeving; - slecht afschot; - etc. Lage goten lopen een grotere kans op vervuiling en moeten minstens eenmaal per jaar gereinigd worden. Bij hogere goten die minder risico op vervuiling lopen, kan een tweejaarlijkse reiniging volstaan. De onderhoudskost zal hierbij beïnvloed worden door de hoogte, bereikbaarheid en graad van vervuiling. Meer informatie vind je in bijgevoegde onderhoudsfiche.
bijlage	Dakwaterafvoer reinigen (2019 - OF 2.1).pdf
indicatieve hoeveelheid	Nader te bepalen
prioriteit	Voor de winter
frequentie	Jaarlijks
uit te voeren door	Beheerder Onderhoudsploeg

A2021/10 Alle ijzeren onderdelen van het gebouw regelmatig reinigen en schilderen.

Draagstructuur en overspanning | topbekroning | muuranker | diefijzers | gietijzer | smeedijzer

toestand Het betreft:

- muurankers;
- diefijzers;
- topbekroning.

toelichting advies Wanneer ijzerwerk goed geschilderd is en er geen roestplekken of onregelmatigheden zichtbaar zijn, wordt toch het best om de 3 tot 5 jaar -afhankelijk van de oriëntatie- een nieuwe verflaag aangebracht.

Meer informatie vind je in bijgevoegde onderhoudsfiche.

bijlage [ijzeren buitenelementen onderhouden \(2020 - OF 0.5\).pdf](#)

indicatieve hoeveelheid 1 SOG

prioriteit 1-3 jaar

frequentie Vijfjaarlijks

uit te voeren door Onderhoudsploeg | Schilder

verroeste diefijzers

verroest muuranker

A2021/11 Het houten buitenschrijnwerk regelmatig schilderen.

Schrijnwerk en beglazing | buitenschrijnwerk | hout

toestand De verflagen verschrompelen en bladderen af. Het blanke hout is zo niet meer afdoende beschermd tegen verwerking.

Het betreft:

- ramen;
- deuren;
- dakkapellen;
- opgaande structuur en balustrade toren;
- gootklossen.

toelichting advies Het onderhoudsschilderwerk kan beperkt worden door tijdig kleine gebreken bij te werken, een nieuwe afwerklaag aan te brengen en het schrijnwerk regelmatig te reinigen. Stof, vuil en algen werken immers hygroscopisch, waardoor de kans op inrottingen toeneemt.

Meer informatie vind je in bijgevoegde onderhoudsfiches.

bijlage [Houten buitenschrijnwerk schilderen \(2016 - OF 5.3\).pdf](#)
[Onderhoud aan houten buitenschrijnwerk \(2016 - OF 5.1\).pdf](#)

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen

prioriteit 1-3 jaar

frequentie Vijfjaarlijks

uit te voeren door Onderhoudsploeg | Schilder

loskomende stopverf en schrale afwerking

afbladderende verf

schrale afwerking op torenconstructie

VEILIGHEID & BEREIKBAARHEID

A2021/03 De bereikbaarheid en toegankelijkheid van de daken verbeteren. Plaats genormeerde ladderhaken en ankerpunten.

Dak | veiligheid | toegankelijkheid en bereikbaarheid

toestand De ladderhaken op de daken en de toren zijn niet genormeerd en dus onbruikbaar. Hierdoor zijn de dakvlakken en goten niet veilig bereikbaar voor controle en/of herstellingen.

toelichting advies Voer volgende werken uit:

- plaats ladder- en klimhaken tijdens de herstellingen aan de daken en toren. (zie advies A2021/04)

Indien bovenstaande acties uitgevoerd worden, kan monumentenwacht tijdens de reguliere inspecties noodherstellingen uitvoeren.

Monumentenwacht kan gratis een toegankelijkheidsplan opstellen. Meer informatie vind je in bijgevoegde fiches.

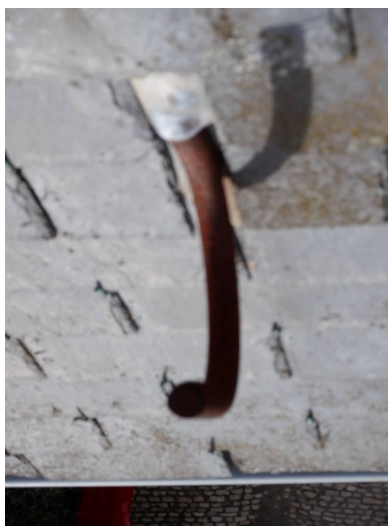
bijlage [Daken en goten toegankelijk maken voor onderhoud \(2018 - OF 0.2\).pdf](#)
[Veiligheidssystemen voor hellende daken \(2019 - IF 0.4\).pdf](#)

indicatieve hoeveelheid Nader te bepalen

prioriteit 1-3 jaar

frequentie Eenmalig

uit te voeren door Dakwerker

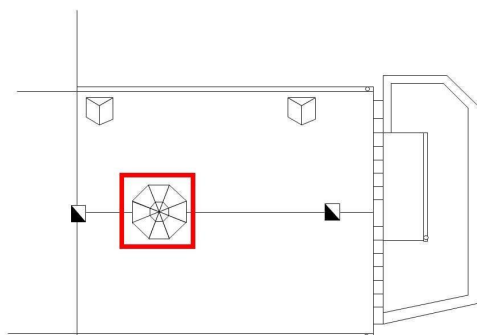

niet genormeerde ladderhaken

A2021/06 De bereikbaarheid en toegankelijkheid van de toren verbeteren.

Kapconstructie en zolder | veiligheid | toegankelijkheid en bereikbaarheid

toestand	Vanaf de zoldervloer is de toren niet veilig toegankelijk. De hogere delen zijn niet voorzien van een luik en veilige ladders. (rood)
toelichting advies	Voer volgende werken uit: - plaats vaste ladders en een luik vanaf de zolder. Meer informatie vind je in bijgevoegde onderhoudsfiche.
bijlage	Toegankelijkheid op zolder verbeteren (2018 - OF 0.3).pdf
indicatieve hoeveelheid	1 SOG
prioriteit	1-3 jaar
frequentie	Eenmalig
uit te voeren door	Dakwerker Timmerman

KAPCONSTRUCTIE EN ZOLDER

A2021/07 De trekverbindingen en muurankers in orde stellen.

Kapconstructie en zolder | buitenmuur | muuranker | hout | smeedijzer

toestand Volgende gebreken werden vastgesteld:

- de ankerverbindingen tussen de muurplaten, de gordingen en de kopgevel komen los. (rood)

toelichting advies Historische kapconstructies hebben hun stabiliteit te danken aan de stijfheid van de houten spanten en de verankering tussen de houten kapconstructie en de stenen muren. De verankering van de trekbalen met het muurwerk is van groot belang om de spatkrachten van het dak op te vangen. Indien deze verankering niet voldoet, zullen de muren naar buiten worden geduwd.

Voer volgende werken uit:

- de verzwakte verbindingen degelijk verankeren.

Denk hierbij aan:

- de muurankers tussen de muurplaat, de gordingen en het muurwerk.

Opgelet: Roestvorming op muurankers kan desastreus zijn en is ook moeilijk opspoorbaar.

Roestvorming manifesteert zich vaak binnen in het muurwerk, net achter het muuropervlak. Om de toestand na te gaan, dient de mortel rondom verwijderd te worden. Roestend metaal is in dikte toegenomen en bladdert in schollen. Verwijder de schollen en kijk de restwaarde na.

indicatieve hoeveelheid 1 SOG

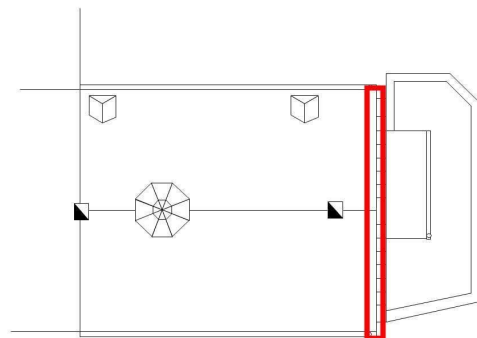
prioriteit Binnen het jaar

frequentie Eenmalig

uit te voeren door Dakwerker | Restauratie-aannemer

loskomende ankerverbinding

DRAAGSTRUCTUUR EN OVERSPANNING

A2021/08 De muren behandelen tegen opstijgend vocht.

Draagstructuur en overspanning | metselwerk

toestand	Aan de binnenzijde van de muren zijn sporen van opstijgend vocht zichtbaar.
toelichting advies	Om opstijgend vocht tegen te houden, is het noodzakelijk dat een vochtscherm gecreëerd wordt. Dit kan op verschillende manieren: - de muren injecteren; - de muren onderkappen; - de muren onderzagen. Bij de eerste techniek wordt een chemisch middel onder druk in het metselwerk geïnjecteerd, bij de laatste twee technieken wordt een fysieke scheidingslaag aangebracht. De te kiezen methode hangt af van de dikte, plaats en opbouw van de muur. Laat de situatie beoordelen door een specialist om de beste behandeling te bepalen. Het blijft belangrijk om de binnenmuren te voorzien van een dampopen afwerking, zodat vocht dat in de muur terecht zou komen toch steeds via de binnenzijde kan verdampen.
indicatieve hoeveelheid	Nader te bepalen
prioriteit	Dringend
frequentie	Eenmalig
uit te voeren door	Specialist

beschadigde afwerking door opstijgend vocht

A2021/09 Het natuursteenmetselwerk plaatselijk herstellen.

Draagstructuur en overspanning | metselwerk | ijzerzandsteen | witte kalk- of zandsteen

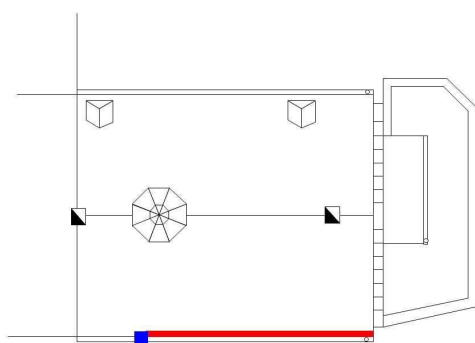
toestand	De volgende gebreken werden vastgesteld: - de ijzerzandstenen van de plint zijn aan het verzanden en ter hoogte van het maaiveld ontbreekt voegwerk; (rood) - de witte steen van de aanzet van het portaal is gebroken. (blauw)
toelichting advies	Er moet getracht worden zo veel mogelijk origineel materiaal te bewaren eerder dan over te gaan tot vervanging. Een herstelling kan bestaan uit: - herstel met reparatiemortels; - het gebruiken van inzetstukken; - het vervangen van ernstig verzande stenen. Alvorens tot herstel over te gaan, zijn een goed onderzoek en diagnose van de steen noodzakelijk. Een visueel onderzoek alleen is niet voldoende om een aangepaste behandeling voor te kunnen schrijven: de aard, de graad en de diepte van de aantasting moeten gekend zijn. Laat deze werken uitvoeren door een specialist natuursteenrestauratie.
indicatieve hoeveelheid	Nader te bepalen
prioriteit	1-3 jaar
frequentie	Eenmalig
uit te voeren door	Restauratie-aannemer Specialist

verzande ijzerzandstenen

gebroken steen aanzet portaal

SCHRIJNWERK EN BEGLAZING

A2021/12 Het houten buitenschrijnwerk herstellen.

Schrijnwerk en beglazing | buitenschrijnwerk | hout

toestand Een aantal ramen zijn ter hoogte van de dorpels aan het inrotten.

toelichting advies Let op volgende zaken:

- bewaar zo veel mogelijk origineel materiaal en maak gebruik van inzetstukken;
- vervang ernstig verzwakt hout door dezelfde houtsoort en detaillering;
- na herstel de afwerkklagen vernieuwen.

Doe hiervoor beroep op een schrijnwerker met ervaring in restauratie.

Meer informatie vind je in bijgevoegde onderhoudsfiche.

bijlage	Houten buitenschrijnwerk herstellen (2016 - OF 5.2).pdf
indicatieve hoeveelheid	Nader te bepalen
prioriteit	Dringend
frequentie	Eenmalig
uit te voeren door	Schrijnwerker

ingerotte raamdorpels

AFWERKING EN INRICHTING

A2021/13 De afwerking op de wanden vernieuwen.

Afwerking en inrichting | wandafwerking | pleister | verf

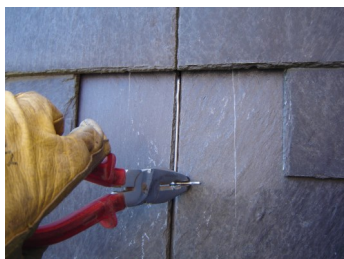
toestand	De volgende gebreken werden vastgesteld: - ter hoogte van de plinten in de gelijkvloerse ruimten is de afwerking beschadigd door opstijgend vocht; - her en der vertoont de afwerking gebruiksschade.
toelichting advies	Voor het herschilderen van de gelijkvloerse ruimten met een dampopen afwerkingslaag wacht men best tot de wanden zijn uitgedroogd na de behandeling tegen opstijgend vocht. (zie advies 2021/08)
indicatieve hoeveelheid	Nader te bepalen
prioriteit	1-3 jaar
frequentie	Tienjaarlijks
uit te voeren door	Schilder

BIJLAGEN

- 1.0 Onderhoud van daken in natuurleien (2020 - OF 1.1).pdf
- 2.0 Dakwaterafvoer reinigen (2019 - OF 2.1).pdf
- 3.0 Ijzeren buitenelementen onderhouden (2020 - OF 0.5).pdf
- 4.0 Houten buitenschrijnwerk schilderen (2016 - OF 5.3).pdf
- 5.0 Onderhoud aan houten buitenschrijnwerk (2016 - OF 5.1).pdf
- 6.0 Daken en goten toegankelijk maken voor onderhoud (2018 - OF 0.2).pdf
- 7.0 Veiligheidssystemen voor hellende daken (2019 - IF 0.4).pdf
- 8.0 Toegankelijkheid op zolder verbeteren (2018 - OF 0.3).pdf
- 9.0 Houten buitenschrijnwerk herstellen (2016 - OF 5.2).pdf

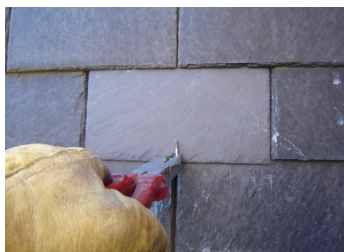
Lei vervangen stap 1: kapotte leien en bevestigingsnagels of -haken worden met een rooi-ijzer verwijderd.

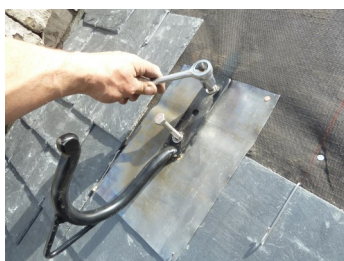
Lei vervangen stap 2: de leihaak wordt aangebracht en de bek wordt opengeplooid.

Lei vervangen stap 3: de nieuwe lei wordt op zijn plaats geschoven.

Lei vervangen stap 4: de bek van de leihaak wordt dicht geplooid.

Aanbrengen van een ladderhaak.

Op heel wat van de historische gebouwen in Vlaanderen is de dakbedekking uitgevoerd met natuurleien. Dakbedekking met natuurleien is duurzaam en kan tot tachtig jaar meegaan. Voor een maximale levensduur is regelmatig onderhoud noodzakelijk. Daarnaast zijn ook de kwaliteit van de lei, de correcte plaatsing ervan met de juiste wijze van bevestiging en de onderliggende constructie van belang.

WAT DOEN?

Begroeiing

- Korstmossen zijn meestal geen probleem maar dikke moslagen kunnen dat wel zijn. Ze kunnen het efficiënt afvoeren van regenwater verhinderen, zure afvoer veroorzaken of zelf de leien opdrukken waardoor lekken kunnen ontstaan. Mossen en andere grote planten kunnen voorzichtig verwijderd worden door regelmatig en voorzichtig te schrapen. Dit kan met behulp van een borstel of klein plamuurmes. Vermijd beschadigingen van de leibedekking!
- Klimop en andere klimplanten of struiken die op het dak groeien moeten verwijderd worden. Ze verhinderen de afwatering, kunnen de leien opdrukken en hun wortels kunnen schade aanrichten. Let er bij het verwijderen op dat ook de wortels weggenomen worden en behandel deze eventueel met bladgroen-verdelgers.
- Eventueel overhangende of nabijgelegen bomen moeten regelmatig bijgesnoeid worden zodat de zwiepende takken de dakbedekking niet kunnen beschadigen.

Plaatselijk herstel

- Gebroken, gebarsten of geperforeerde leien dienen vakkundig vervangen en herbevestigd te worden met leihaken. Zie afbeeldingen hiernaast voor een stappenplan.
- Afgeschoven leien kunnen teruggeplaatst worden in een (nieuwe) leihaak.
- Gebroken leihaken worden, bij voorkeur, vernieuwd door exemplaren in roestvast staal.
- Sterk verweerde leien dient men vakkundig te vernieuwen:
 - leien die een te hoge wateropname vertonen met afschilfering of verkleuring tot gevolg;
 - te dunne leien.

Wanneer één op de tien leien herbevestigd of vervangen moet worden, nadert de leibedekking het einde van zijn levensduur en dient de volledige vernieuwing ervan ingepland te worden. Controleer hierbij of de onderliggende structuur in goede staat verkeert.

Voor leien die geplaatst zijn met te weinig overlap, dient men bij een volgende restauratie voldoende overlap te voorzien. Volg hiervoor de richtlijnen van het WTCB.

Schade bij aansluitingen

Controleren en vakkundig herstellen van eventuele gebreken. Aansluitingen zijn dikwijls plaatsen waar het aflopend hemelwater zich verzamelt. De garantie op waterdichtheid is dus belangrijk.

Toegankelijkheid - ontbrekende voorzieningen

Voorzie de nodige voorzieningen (genormeerde ladder- en klimhaken, beloopbare goten, luiken en andere voorzieningen) zodat onderhoud en herstel optimaal uitgevoerd kunnen worden.

WANNEER / HOE VAAK?

Jaarlijks verwijderen van begroeiingen en afval dat de goede werking van de dakbedekking zou kunnen belemmeren.

Jaarlijks visueel nazicht op gebreken. In bepaalde omstandigheden is het

raadzaam extra visueel nazicht te plegen:

- nieuw geplaatste leien: er is steeds een natuurlijke uitval van leien. Het eerste jaar na de plaatsing is het raadzaam om regelmatig een visueel nazicht te doen en weggevallen leien terug te plaatsen of te vernieuwen;
- stormweer;
- indicatie waterinfiltratie interieur.

Herstel vastgestelde gebreken zo snel mogelijk. Stel de werken niet uit, zodat de situatie niet verergert. Herstellingen dienen best uitgevoerd te worden bij droog en niet te winderig weer.

WELKE ELEMENTEN?

Behalve op hellende daken, worden leien soms ook toegepast voor gevellijsten, wangen van dakkapellen en gevelbekleding.

WIE?

Visuele controle vanop afstand kan de eigenaar/beheerder zelf uitvoeren. Een uitgebreidere controle (ongeveer driejaarlijks) en het uitvoeren van kleine noodherstellingen kunnen uitgevoerd worden door Monumentenwacht.

Voor herstellingen aan leien daken dient men beroep te doen op een vakkundige dakwerker/leidekker.

WAT VERMIJDEN? WAAROP LETTEN?

Vermijd:

- het gebruik van leien met zichtbare gebreken of met insluitingen zoals pyriet (oxiderende metaalmineralen) die tot ernstige problemen kunnen leiden;
- het gebruik van koperen leihaken bij gebouwen waar zinken goten en/of afvoeren aanwezig zijn. Ze zorgen voor een snellere verwerking van de onderliggende goten en afvoeren;
- onvakkundige herstellingen van leien met lijm of kit. Deze herstellingen zijn niet duurzaam;
- het gebruik van pesticiden.

Let op:

- bij het gebruik van dakladders. Voorzichtigheid is geboden om geen schade aan te richten aan de onderliggende leibedekking. Er wordt best gebruik gemaakt van leiladders. Door hun flexibiliteit passen ze zich aan aan de dakvorm en wordt de druk verdeeld over de volledige oppervlakte;
- bij de keuze van nieuwe leien. Bij historische gebouwen speelt het uiterlijk van de leien een belangrijke rol. Nieuwe leien leunen dus best zo dicht mogelijk aan bij het oorspronkelijke type, de kleur en het formaat.

MEER INFO:

Onderhoudsbrochure Monumentenwacht

- [Toegankelijkheid van zolders, kapruimtes, daken en goten](#)

Wet- en regelgeving

Voor sommige aanpassingswerken aan leien daken hebt u in principe een vergunning nodig. Vraag na bij uw gemeente of een melding volstaat of er een vrijstelling geldt. Wend u tot het agentschap Onroerend Erfgoed voor informatie en premiemogelijkheden bij werken aan beschermd erfgoed.

Normen en wetenschappelijke publicaties

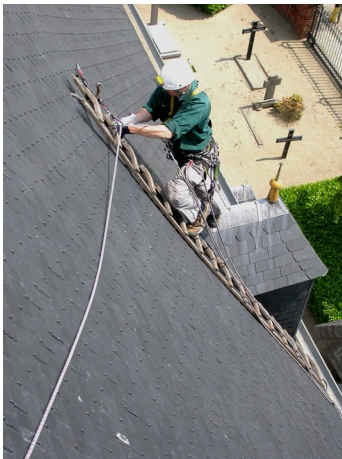
- Dakbedekkingen met leien (Technische voorlichting 219, WTCB, 2001)

Monumentenwacht aan het werk op een dak in natuurleien.

Vermijd het gebruik van leien met pyriet.

Gebruik bij voorkeur leiladders bij het betreden van een leien dak.

Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
F + 32 3 212 29 51
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be

m
monumentenwacht
Vlaanderen vzw
een initiatief van de Vlaamse provincies

Overlopende goot

Bladvangers dienen regelmatig
proper gemaakt te worden om
verstoppingen te voorkomen.Controleer of de (scharnier-)
beugels goed vast zitten. Een
neus voorkomt dat onderdelen
van de afvoerbuiz verzakken.

Goten en afvoerpijpen behoren tot de meest onderhoudsgevoelige delen van onze gebouwen. Ze moeten het hemelwater zo snel mogelijk wegvoeren voordat het schade kan berokkenen. Het hele afwateringssysteem moet dan ook goed functioneren. Vervuiling is bij deze elementen één van de grootste schadeoorzaken. Een goed en regelmatig onderhoud is daarom zeer belangrijk.

WAT DOEN?

Zorg voor een vlotte regenwaterafvoer en vermijd verstoppingen

Regelmatige inspectie en reiniging voorkomen verstoppingen en de daarop volgende waterschade.

- bladvangers kunnen het vuil tegenhouden, maar moeten regelmatig nagekeken en proper gemaakt worden. Wees alert voor lekken of overlopende goten.
- snoei klimplanten tegen de gevel regelmatig bij tot een halve meter onder de goot of naast de afvoerpijp zodat ze niet in de goot groeien of afvoerpijpen afknellen;
- leg geen kabels of andere dingen in de goten die een vlotte afvoer verhinderen of de vervuiling vasthouden;
- mossen op bovenliggende daken kunnen de goot vervuilen en kunnen in dat opzicht preventief verwijderd worden. Doe dit manueel of kies de producten zorgvuldig uit. Verschillende antimosmiddelen bevatten koperzouten die zinken goten kunnen aantasten.

Opgelet! Vezelcementleien of golfplaten kunnen asbest bevatten. In dat geval is het verboden de daken te ontmossen of te reinigen omdat daarbij asbestvezels vrijkomen die schadelijk zijn voor de gezondheid. Probeer de dakbedekking op korte termijn te vervangen.

Door afval blijft de goot langer vochtig. Dat kan het metaal sneller doen corroderen, eventueel versterkt door agressieve deeltjes in het vuil. Duivenmest is corrosief en veroorzaakt – naast verstoppingen – een snellere verwerking van het metaal.

Controleer of alle beugels en bevestigingselementen goed vast zitten, zodat de goot niet gaat doorbuigen of afvoerbuizen los komen.

Pas zo nodig de goten aan bij herstel of vervanging

Een correcte dimensionering van goten en afvoeren is belangrijk om een vlotte afvoer te garanderen. Zo moet een goot:

- voldoende breed zijn (hangt af van de gootvorm en de dakoppervlakte);
- voldoende uitzetmogelijkheden hebben;
- de binnenopstand (kant van het gebouw) moet hoger zijn dan de buitenopstand;
- voldoende afschot (helling) hebben in de richting van de tapbuis. Idealiter bedraagt het afschot zo'n 0,5% of een halve centimeter hoogteverschil per lopende meter;

Bij voorkeur worden aan de goot ook spuwverspreiders/verklekkers voorzien die waarschuwen bij verstoppingen. Vergelijkbare richtlijnen gelden voor afvoerbuizen.

Bereikbaarheid verbeteren

Om goten goed te kunnen reinigen, moeten ze in de eerste plaats gemakkelijk en veilig bereikbaar zijn. Voor meer informatie over toegankelijkheid, zie onze onderhoudsbrochure.

WANNEER / HOE VAAK?

- Afhankelijk van de omringende begroeiing worden goten (en platte daken) best een- of tweemaal per jaar (in de lente en de herfst) schoongemaakt. Volgende indicaties kunnen om meer reiniging vragen:
 - ◇ duivenoverlast;
 - ◇ boomrijke omgeving;
 - ◇ storm;
 - ◇ slecht afschot of een te lage binnenopstand.

- Controleer minimaal tweemaal per jaar de afvoeren op verstoppingen, deze kan men herkennen door langslowpend water. Bekijk ook de bevestiging: controleer op losse beugels en zet deze indien nodig vast.
- Controleer jaarlijks de afvoerputjes op vervuiling en verstopping en maak ze indien nodig proper.

WELKE ELEMENTEN?

- horizontale elementen: hanggoten, bakgoten, zakgoten, Keulse goten (binnengoten), zalingen...
- verticale elementen: regenwaterafvoeren, tapbuizen, vergaarbakken en standpijpen;
- spuwers;
- toezichtputjes.

WIE?

Goed bereikbare goten (en platte daken) kunnen door de eigenaar/beheerder zelf gereinigd worden. Indien goten moeilijk bereikbaar zijn voor reiniging is het aangeraden beroep te doen op vakmensen. Aangezien het reinigen frequent herhaald moet worden, is het raadzaam om hiervoor een onderhoudscontract af te sluiten bij een dakwerker.

Voor het reinigen van goten kan u veelal ook terecht bij maatwerkbedrijven (sociale tewerkstellingsprojecten). Zij hebben het nodige materiaal (beveiliging) en voeren deze werken uit aan gunstige tarieven.

WAT VERMIJDEN? WAAROP LETTEN?

Vermijd (in de ontwerpfase):

- een goot met verkeerd afschot of een goot die doorzakt;
- haakse bochten en knikken in de afvoerpijpen;
- dicht tegen de muur bevestigde afvoerpijpen, ook de achterzijde moet gecontroleerd kunnen worden. Bovendien moet de overlangse naad zichtbaar blijven (bij voorkeur naar voren geplaatst);
- afgesloten vergaarbakken zonder wegneembaar rooster.

Let op

- afbladderend schilderwerk aan een houten gootconstructie. Dit vormt vaak een eerste aanwijzing voor lekkages aan de goot;
- ook mosvorming op het muurwerk kan wijzen op een lek;
- vochtkringen op de stoep of opgespatte aarde tegen de plinten kan eveneens duiden op een defect aan het afwateringssysteem;
- bij het reinigen van goten onder asbesthoudende daken. Neem voldoende voorzorgen!

MEER INFO:

Onderhoudsbrochure Monumentenwacht

- [Toegankelijkheid van zolders, kapruimtes, daken en goten](#)
- [Onderhoud van hemelwaterafvoer](#)

Wet- en regelgeving

Voor sommige aanpassingswerken aan het afvoersysteem hebt u in principe een vergunning nodig. Vraag na bij uw gemeente of voor de voorziene werken een melding volstaat of er een vrijstelling geldt. Wend u tot het agentschap Onroerend Erfgoed voor informatie en premiemogelijkheden bij werken aan beschermd erfgoed.

i.v.m. asbesthoudende daken: zie <https://www.vlaanderen.be/asbest-verwijderen> voor verplichtingen en voorzorgsmaatregelen.

Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
F + 32 3 212 29 51
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be

monumentenwacht
Vlaanderen vzw
een initiatief van de Vlaamse provincies

Smeedijzer, gietijzer en staal worden voor zowel constructieve als decoratieve toepassingen gebruikt: muurankers, diefijzers, standpijpen, topbekroningen, lateien, balustrades, gietijzeren raamwerkjes, doken,... en moeten goed beschermd worden tegen corrosie (roest).

Roest gaat gepaard met materiaalverlies, verruwing van het oppervlak en verzwakking. Afhankelijk van de samenstelling van het ijzer of staal, zal het sneller roesten en/of uitzetten.

Het uitzetten van roestend metaal kan de omliggende materialen beschadigen en uit elkaar drukken. Roestsporen kunnen eveneens visueel storend zijn.

WAT DOEN?

Monitoring en controle

- controleer onderdelen in de buitenomgeving regelmatig op roest en werk waar nodig plaatselijk de afwerklaag bij;
- ga na of de ijzeren elementen waterdicht aansluiten op de natuursteen. Bevestigingspunten die aangegoten zijn met een loodprop moet men zo nodig bij drijven (aankloppen). Tegenwoordig worden vaak epoxyharsen, moderne lijmen of chemische ankers gebruikt om ingemetselde verankeringen aan te werken. Ze zijn zeer vormvast en bieden goed weerstand tegen vocht;
- controleer losse schroeven, bouten en moeren en draai ze aan;
- controleer op breuken en barsten, vooral aan verbindingen. Breuken en barsten treden vaak op waar het staal geplooid is of waar verschillende onderdelen op elkaar gelast zijn.

Onderhoud en reiniging

- reinig jaarlijks met water en een zachte borstel, eventueel met toevoeging van een neutraal detergent of ontvetter;
- smeer tijdig bewegende onderdelen (bv. een ijzeren poort).

Ontroesten en (her)schilderen

- de bescherm laag regelmatig hernemen (op een stabiele onderlaag volstaat één laag);
- treedt roest op, dan is behandelen en (volledig) herschilderen nodig:
 - verwijder alle loszittende verf en roest met een staalborstel of grof schuurpapier.
 - reinig en ontvet het vrijgekomen oppervlak, spoel goed af en laat drogen alvorens te schilderen;
 - vul lacunes zo nodig in met stopverf, polyester, ...
 - schilder het verroeste oppervlak met roestomvormende of roestwerende verf;

Opmerking: Bij fijn gesculpteerde ornamenten of wanneer de roest ter hoogte van verbindingen moeilijk te verwijderen is, kan een demontage en roest- en schilderbehandeling van de onderdelen in atelier een oplossing zijn. Vraag advies bij een metaalrestaurateur.

- schilder met een aangepaste verf, afhankelijk van de onderliggende lagen en historische kleuren;
- de verflaag is bedoeld om het metaal af te sluiten van vocht en zuurstof en het zo te beschermen tegen roest. Gebruik een verfsysteem dat bestaat uit verschillende lagen (vb. grondlagen – tussenlaag – eindafwerking);
- de meest gevoelige punten bij ijzeren constructies zijn doorgaans die waar water en vuil kunnen blijven staan of binnendringen: bevestigingspunten, assemblages, onregelmatigheden in het ijzerwerk, op of onder horizontale delen... Vaak zijn die plaatsen nauwelijks zichtbaar, zodat het roestproces al vergevorderd is voordat het ontdekt wordt. Bovendien zijn ze soms moeilijk bereikbaar voor herstellingen en goed sluitend schilderwerk.
- Ijzeren elementen kan men ook beschermen tegen corrosie door het aanbrengen van een dunne laag ander metaal. Afhankelijk van het type en de

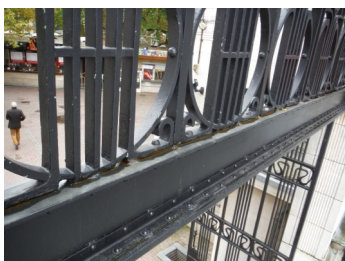
Gietijzeren raamwerkje.

Zorg ervoor dat de loodprop goed aansluit, zowel met het metaal als met de natuursteen, zodat er geen vocht kan indringen.

Voor al plaatsen waar water blijft staan, zijn gevoelig voor corrosie.

Stijl van smeedijzeren hekwerk gedemonteerd in atelier voor een behandeling. Onderdelen worden opnieuw gelast en nadien vlak geschuurd.

toestand van het ijzerwerk kan een voorbehandeling met een systeem op basis van zink duurzame resultaten opleveren. Het zink offert zich geleidelijk op ter bescherming van het ijzer. Het zink kan volgens verschillende methoden aangebracht worden (bv. thermisch verzinken, spuiten van zinkpoeder, zinkhoudende verven,...).

Klein herstel

Herstellingswerken moeten altijd uitgevoerd worden vooraleer te schilderen:

- verwijder slechte en opzichtige herstellingen/aanpassingen;
- vervang roestige doken door een corrosiebestendig materiaal;
- eventuele lacunes herstellen zonder dat dit de visuele aanblik verandert of verstoort.

Raadpleeg een metaalrestaurator voor advies en/of herstel.

WANNEER / HOE VAAK?

Jaarlijks onderhoud en reiniging.

Onderhoudsschilderwerk: om de 3 à 7 jaar, afhankelijk van de aantasting door UV-straling, regenwater en milieu-invloeden en van de keuze van het verfsysteem en de kleur.

Herstel wanneer nodig. Stel de werken niet uit, zodat de situatie niet verergert.

WIE?

Onderhoudsschilderwerk door eigenaar/beheerder of schilder.

Bij achterstallig onderhoud kan demontage en een antiroestbehandeling en schilderen in atelier een zekerere oplossing zijn. Raadpleeg een specialist.

Het vervangen van roestige doken door roestvrije metalen dient uitgevoerd te worden door een vakman.

WAT VERMIJDEN? WAAROP LETTEN?

Vermijd:

- dat scharnieren en bewegende delen (bijvoorbeeld van kettingen) vast geschilderd worden.

Let op:

- voor druiptsporen en randbevuilding op aangrenzende materialen;
- met ontroesten en stabiliseren van fijne ornamenten. Dit laat je best over aan een metaalrestaurator;
- met oude verflagen: ze kunnen loodwit bevatten waardoor bij manipulatie (schuren, borstelen,...) giftige deeltjes vrijkomen. Bij inademing kunnen hierdoor gezondheidsproblemen ontstaan. Een persoonlijke bescherming (handschoenen, stofmasker, stofbril) is dan ook onontbeerlijk;
- bewaak bij het herschilderen de originele kleuren zodat het uitzicht bewaard blijft. Laat zo nodig een kleuronderzoek uitvoeren (alvorens oude verflagen te verwijderen).

MEER INFO:

Onderhoudsbrochure Monumentenwacht

- [Onderhoud van ijzerwerk](#)

Wet- en regelgeving

Voor sommige werken heeft u een vergunning of toelating nodig of bestaat een meldingsplicht. Vraag raad bij je gemeente of bij het agentschap Onroerend Erfgoed indien er een bescherming op het pand rust.

Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
F + 32 3 212 29 51
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be

m
monumentenwacht
Vlaanderen vzw
een initiatief van de Vlaamse provincies

Houten buitenschrijnwerk is blootgesteld aan weer en wind. Om het schrijnwerk hier tegen te beschermen, wordt het voorzien van afwerkklagen of een verfsysteem.

Mogelijke schade:

- De afwerkklagen kunnen scheuren, afbladderen, verkrijten of verkleuren.
- Stopverf barst en is niet meer waterdicht

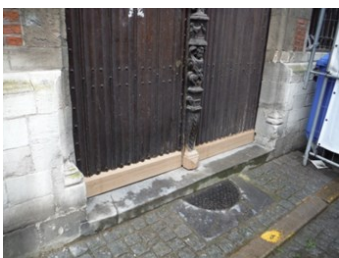
WAT DOEN?

Regelmatig inspecteren

Regelmatige inspecties kunnen plaatselijke problemen aan het licht brengen. Kleine probleempjes kunnen dan makkelijk plaatselijk bijgewerkt worden en kunnen een grondige onderhoudsbeurt uitstellen.

Afwerkklagen herstellen

- Verwijder alle losse verfdelen en verweerd hout;
- Bepaal de aanwezige verfsoorten;
- Herstel het hout waar nodig (zie onderhoudsfiche 5.2);
- Schuur alle delen en verwijder het stof. Het hout moet stof- en vetvrij zijn alvorens te schilderen;
 - *Aanwezige lijnolieverven hoeven niet volledig verwijderd te worden. Het is voldoende enkel de verweerde en losse delen te verwijderen*
 - *Indien de nieuwe verf niet compatibel is met de aanwezige verflagen (vb. synthetische verven), is het nodig om alle lagen te verwijderen en verkleuringen in het hout weg te schuren. Dit is echter niet wenselijk.*
- Breng een eerste (gepigmenteerde) laag aan op de weggeschuurde delen en schuur opnieuw op;
- Breng een nieuwe aflaklaag aan op alle delen of breng een nieuw verfsysteem aan wanneer alle afwerkklagen verwijderd zijn.

Besteed extra aandacht aan de watergevoelige onderdelen zoals waterdorpels en waterlijsten, horizontale delen waar water op kan blijven staan.

Vergeet het binnenschilderwerk niet en de zijanten van opendraaiende delen. Zorg er wel voor dat er na het schilderen voldoende speling overblijft zodat alle delen vrij kunnen draaien.

Bij nieuw ingebracht hout kan de traditionele grondlaag vervangen worden door een grondimpregnatie. Dit geeft het hout een biologische bescherming tegen houtborende insecten en zwammen.

Stopverf herstellen

Wanneer stopverf barsten vertoont en niet meer volledig waterdicht is, moet ze vervangen worden door traditionele stopverf of een hedendaags alternatief:

- Traditionele stopverf = lijnolie en krijt
Opmerking: stopverf wordt hard na verloop van tijd en is minder elastisch dan hedendaagse afdichtingskitten. Daarom is het belangrijk dat de stopverf regelmatig mee overschilderd wordt om uitdrogen te voorkomen en barstjes te vullen zodat de stopverf waterdicht blijft. Nieuwe stopverf kan ten vroegste na 2 weken overschilderd worden.
- Hedendaagse kit: Deze moet zuurvrij, overschilderbaar en waterbestendig zijn.
Nadeel: er zijn verschillende soorten kitten op de markt, niet allemaal even duurzaam en geschikt.

WANNEER / HOE VAAK?

Hoe vaak?

Afwerkklagen jaarlijks inspecteren en bijwerken waar nodig. Afhankelijk van de oriëntatie, het verfsysteem en de kleur is een verflaag om de 5 à 8 jaar aan te raden.

Weersomstandigheden

De periode tussen half maart en begin november is doorgaans geschikt om te schilderen.

Schilder niet bij volle zon, bij nat en mistig weer of bedauwd hout.

WELKE ELEMENTEN?

Alle niet-structurele houten elementen die blootgesteld zijn aan het buitenklimaat, zoals:

- Vensters
- Deuren
- Luiken
- Kroonlijsten (gootklossen)
- Gevelbekleding
- Rolluiken

Bij rolluiken is het belangrijk dat de latjes rondom rond geschilderd worden en niet enkel aan de buitenkant. Zorg ervoor dat de magen niet te dik zijn en dat het rolmechanisme niet overschilderd wordt.

Bij houten gootbodems en kroonlijsten is een dampopen verfsysteem aan te raden.

WIE?

Indien er herstellingen, grote schilderwerken of schilderwerken op moeilijk bereikbare plaatsen moeten uitgevoerd worden, is het aangewezen om beroep te doen op vakmensen.

WAT VERMIJDEN? WAAROP LETTEN?

Vermijd:

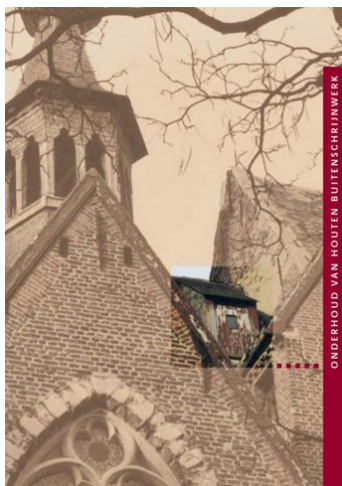
- het overschilderen van hang- en sluitwerk zodat het draaimechanisme van de scharnieren en het sluitmechanisme niet belemmerd worden.
- inwendige condensatie in het buitenschrijnwerk door ervoor te zorgen dat de binnenzijde minder dampdoorlatend is dan de buitenzijde, bv. door de binnenzijde een extra laag te geven indien binnen en buiten met hetzelfde systeem geverfd wordt.
- dat condensgaatjes dicht geschilderd worden.
- het schilderen op vochtig hout

Let op!

- Houd er bij de keuze van uw verf rekening mee dat niet alle verven compatibel zijn met de reeds aanwezige ondergrond, oudere verflagen, stopverf en kitten. Oplosmiddelen in de verven kunnen bestaande afwerkklagen aantasten
- Voor houten gootbodems en kroonlijsten is een dampopen systeem aan te raden, zodat het hout steeds kan drogen bij vochtbelasting.
- Laat bewegende delen voldoende drogen vooraleer ze te sluiten, zodat ze niet aan elkaar gaan kleven.
- Gebruik handschoenen en een mondmasker wanneer je oude verflagen verwijdt die giftig loodwit kunnen bevatten.
- Wanneer je stopverf overschildert, verf je best een 2tal mm van het glas mee, opdat er een goed waterdichting gevormd wordt tussen het glas en de kit.

Zorg ervoor dat draaiende delen kunnen blijven bewegen

MEER INFO?

Verwante onderhoudsfiches

- Onderhoud van houten schrijnwerk
- Herstellen van houten schrijnwerk

Onderhoudsbrochure

- '[Onderhoud van houten schrijnwerk](#)': Lees meer over opbouw en werking, oorzaken en vormen van schade, onderhoud en herstel van houten buitenschrijnwerk in onze onderhoudsbrochure.

Wet-en regelgeving

- Beschermd monumenten: verschillende werken zijn vergunningsplichtig (vb. andere kleurkeuze...), vraag advies bij het agentschap Onroerend Erfgoed.
- Voor het plaatsen van stellingen op het voetpad moet u een vergunning aanvragen bij de gemeente.

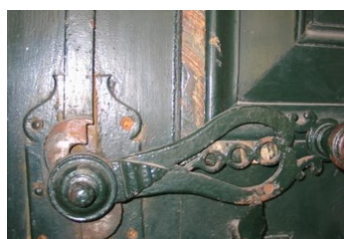
Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
F + 32 3 212 29 51
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be

m
monumentenwacht
Vlaanderen vzw
een initiatief van de Vlaamse provincies

Condensgaatje

Hang- en sluitwerk

WAT DOEN?**Reinigen**

Reinig het glas, bewegende en vaste kaders langs binnen en buiten met zuiver water, waaraan eventueel een weinig (zacht) detergent wordt toegevoegd. Gebruik voor het hang- en sluitwerk een bevochtigde doek.

Condensgootjes vrijhouden

De condensgootjes en –gaatjes moeten regelmatig vrijgemaakt worden zodat het condenswater dat aan de binnenkant van ramen met enkel glas ontstaat, makkelijk kan afvloeien. Laat zuivere lijnolie met een penseel in het condensgaatje aan de binnenkant lopen om de wanden van het condensgaatje te beschermen.

Hang- en sluitwerk onderhouden

Maak hang- en sluitwerk regelmatig proper (stofvrij) en olie de bewegende delen opdat ze vlot scharnieren. Bij afhangende of klemmende ramen en deuren kunnen scharnieren bijgesteld of opnieuw vastgezet worden.

Jaarlijkse inspectie

Een regelmatige inspectie van het schrijnwerk brengt kleine problemen tussen 2 schilderbeurten aan het licht, zodat ze tijdig kunnen aangepakt worden. Waarop moet je letten?

- barsten of andere fouten in de schilderlagen;
- losgekomen stopverf;
- losgekomen bindloodjes bij glas-in-loodramen;
- losse verbindingen, losgekomen hang-en sluitwerk;
- waterstagnatie;
- gebrekkige aansluitingen waar water in het hout kan dringen;
- ...

WANNEER / HOE VAAK?

- reinigen: regelmatig, afhankelijk van de graad van vervuiling;
- condensgootjes vrijhouden: jaarlijks;
- hang- en sluitwerk schoonmaken: regelmatig; oliën: jaarlijks;
- inspectie: jaarlijks.

Maak er een gewoonte van om op een vast tijdstip (bv. 1ste beurt in de herfst) de jaarlijkse onderhoudswerken mee te nemen tijdens de schoonmaakbeurt.

WELKE ELEMENTEN?

De rubriek 'buitenschrijnwerk' omvat alle niet-structurele houten elementen die blootgesteld zijn aan het buitenklimaat, zoals:

- vensters en deuren;
- luiken en rolluiken;
- kroonlijsten, gootklossen;
- gevelbekleding;
- houten handgrepen en leuning;
- ...

WIE?

- in eigen beheer;
- jaarlijkse inspectie kan u zelf doen of u kan Monumentenwacht inschakelen die om de paar jaar het hele gebouw, inclusief schrijnwerk inspecteert.

WAT VERMIJDEN? WAAROP LETTEN?

Vermijd:

- dat het schrijnwerk bijgeschaafd wordt wanneer het afhangt of klemt. Ga eerst na of de scharnieren aangepast, opnieuw vastgezet kunnen worden en of de houtverbindingen nog in orde zijn;
- producten die organische oplosmiddelen bevatten (vb. alcohol...) en sterk alkalisch producten (vb. ammoniak...)

Let op!

- dat er niet te veel water in onbeschermd hout kan dringen (Gebruik geen hogedrukreiniger...).

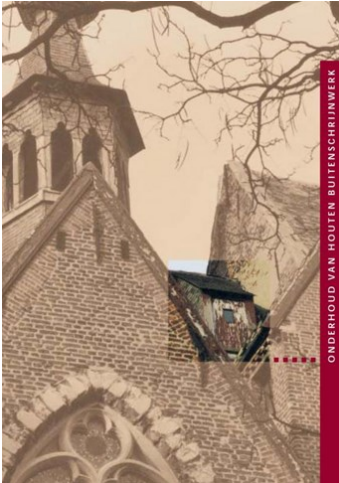
MEER INFO?

Verwante onderhoudsfiches

- Schilderen: houten buitenschrijnwerk
- Herstellen van houten schrijnwerk

Onderhoudsbrochure

- '[Onderhoud van houten schrijnwerk](#)': Lees meer over opbouw en werking, oorzaken en vormen van schade, onderhoud en herstel van houten buitenschrijnwerk in onze onderhoudsbrochure.

Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
F + 32 3 212 29 51
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be

m
monumentenwacht
Vlaanderen vzw
een initiatief van de Vlaamse provincies

Breng stevige handgrepen en een valketting aan bij torenluiken.①②

Een voldoende grote opening en een uitzetijzer zorgen voor een gemakkelijkere doorgang.③

Zorg voor een goed wind- en waterdichte randafwerking.④

Een dak dat goed toegankelijk is, kan beter en goedkoper geïnspecteerd, onderhouden en hersteld worden. Maak goten, dakvlakken en platte daken vlot bereikbaar door de toegangen via dakkapellen, luiken, ladders... vrij te houden.

Elk gebouw moet echter apart bekeken worden om de bereikbaarheid van de dakvlakken te verbeteren.

WAT DOEN?

Dakkapellen en dakluiken onderhouden en zo nodig aanpassen

Dakkapellen en dakluiken moeten vlot toegang bieden tot de te onderhouden daken en goten:

- scharnieren en sluitwerk regelmatig oliën zodat ze vlot openen en goed afgesloten kunnen worden;
- verzwakt hang-en sluitwerk verstevigen, bijstellen of zo nodig vervangen;
- scharnierend systeem aanbrengen bij met lood beklede of andere zware luiken. Ze zijn door hun gewicht moeilijk te hanteren;
- zo nodig een stevig verankerde valketting voorzien om te voorkomen dat luiken vallen en onderliggende daken beschadigen of voorbijgangers verwonden;①
- breng een handgreep of deurkruk aan om de luiken makkelijk te kunnen bedienen.② Zorg ervoor dat ze niet per ongeluk in het slot kunnen vallen als er nog iemand buiten is.③

Dakkapellen en luiken plaatsen om goten en daken bereikbaar te maken

Als norm geldt dat dakvlakken die hoger dan 8 m gelegen zijn, bereikbaar moeten zijn via een dakkapel of een dakluik.

Enkele aandachtspunten bij plaatsing:

- breng de toegang aan in de buurt van de tapgaten, zeker bij niet-beloopbare goten (smalle goten of hanggoten die niet extra ondersteund zijn). Goed geplaatste veiligheidsvoorzieningen kunnen een veilige 'wandeling' door de goot mogelijk maken;
- besteed voldoende aandacht aan het wind- en waterdicht afwerken van de omranding;④
- zorg ervoor dat de doorgang voldoende groot is (min 60cm breed en 80cm hoog);
- voorzie voldoende ruimte aan de binnenzijde om veilig het dak op te gaan; breng zo nodig een platform aan indien er geen vloer aanwezig is; Voorzie zo nodig een laddertje om makkelijk in en uit het luik te geraken;
- breng ongeveer 0,5 m onder de dorpel van de opening een klimhaak aan indien de goot of loopvlak lager ligt dan 75cm onder de opening. Voorzie een degelijk ankerpunt / klimhaak naast de opening (bij voorkeur binnen ⑤).

WANNEER / HOE VAAK?

Voorzie jaarlijks een rondgang om de scharnieren en sluitingen te controleren, zo nodig te smeren of bij te stellen.

WELKE ELEMENTEN?

Voorzie dakkapellen of luiken aan goten, dakvlakken of platte daken die hoger liggen dan 8m en dus niet veilig met een ladder bereikbaar zijn. Voorzie eveneens luiken naar zolders en kapconstructies die enkel via ladders en/of goten bereikbaar zijn.

Voorzie een degelijk ankerpunt naast elke toegang naar het dak.
© ⑥

WIE?

- In eigen beheer;
- Monumentenwacht kan advies geven, o.a. over de ideale plaatsen om nieuwe toegangen te voorzien.

WAT VERMIJDEN? WAAROP LETTEN?

Vermijd:

- te zware luiken. Breng zo nodig stevige scharnieren, uitzetijzer, handgrepen... aan om de luiken vlot hanteerbaar te houden. Indien vervanging nodig is, kan gekozen worden voor alternatieven met een minder zware bekleding (koper, zink...) of kant-en klare systemen conform de traditionele dakluiken. Vraag hierover advies bij uw architect en/of bij het agentschap Onroerend Erfgoed (voor beschermde gebouwen).

Let op:

- dat bij dakkapellen het luik zo opendraait dat de klim- en/of ladderhaken meteen bereikbaar zijn; ⑥
- dat bij de plaatsing van GSM-installaties, uilenbakken... de vlotte bediening en de doorgang langs de dakluiken/dakkapellen niet verhinderd wordt.

MEER INFO:

Onderhoudsbrochure Monumentenwacht

[Toegankelijkheid van zolders, kapruimtes, daken en goten.](#)

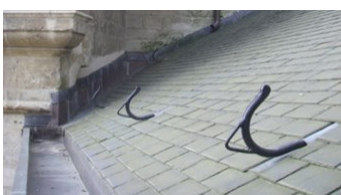
Wet- en regelgeving

Voor bepaalde aanpassingswerken aan gebouwen hebt u in principe een vergunning nodig. Vraag na bij uw gemeente of voor de voorziene werken een melding volstaat of er een vrijstelling geldt. Wend u tot het agentschap Onroerend Erfgoed voor informatie en premiemogelijkheden bij werken aan beschermd erfgoed.

Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
F + 32 3 212 29 51
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be

Ladderhaken met veiligheidsoog volgens EN 517

Ladderhaak voor pannen daken

Klimhaken: geschrinkt

Een dak dat goed toegankelijk is, kan beter en goedkoper geïnspecteerd, onderhouden en hersteld worden. Maak de dakvlakken bereikbaar door gepaste veiligheidsvoorzieningen te plaatsen.

Elk gebouw moet echter apart bekeken worden om de bereikbaarheid van de dakvlakken te verbeteren.

MOGELIJKHEDEN?

Permanente veiligheidssystemen

Er bestaan verschillende veiligheidsvoorzieningen om daken en goten veilig bereikbaar te maken. Bij elk gebouw moet apart bekeken worden welke opties de toegankelijkheid kunnen verbeteren. Bekijk dit samen met een specialist en uw monumentenwachter.

Ladder- en klimhaken plaatsen

Ladderhaken worden verspreid over het dak geplaatst om met behulp van leiladders het volledige dakvlak veilig bereikbaar te maken.

- van gietbrons of roestvaststaal;
- ladder- en klimhaken moeten geplaatst worden volgens de voorschriften van de fabrikant en op een stevige ondergrond, bij voorkeur is de bevestiging met bout en moer door de kepers, zodat de bevestiging zichtbaar is voor controle. Zo nodig kan een raveelconstructie of extra keper aangebracht worden waar geen (gezonde) keper aanwezig is;
- alle haken moeten onderaan voorzien zijn van een veiligheidsoog, zodat de gebruiker zich kan beveiligen tegen vallen (cfr. ankerpunten);
- ze moeten voldoen aan de Europese norm EN517;
- afstanden tussen de ladderhaken zijn afhankelijk van de afmetingen en helling van de dakvlakken, van de gebruikte dakbedekkingsmaterialen en de dakstructuur:
 - rij boven beloopbare goten: +/- 1.2m boven de goot; de ladderhaken op +/- 1.4m van elkaar // boven niet beloopbare goten: 0.6m boven de dakvoet;
 - rij +/- 1m onder de nok; de ladderhaken op +/- 2.8m van elkaar;
 - tussenliggende rijen op max.4m afstand van de vorige; ladderhaken op +/-2.8m van elkaar, geschrinkt ten opzichte van de vorige rij;
 - Algemene richtlijnen zijn terug te vinden in de onderhoudsbrochure (zie 'meer info'). Vraag raad aan uw monumentenwachter.

Klimhaken worden geplaatst om steile of verticale dakvlakken te bereiken:

- op torenspits onder en naast de dakluiken, rondom rond onder de spits;
- de rij klimhaken naar de spits geschrinkt op +/-35cm (max 50 cm) verticale afstand en 30cm horizontale afstand;
- naar alle onderhoudsgevoelige delen zoals zalingen achter schoorstenen, moeilijk bereikbare goten...
- afstanden zijn afhankelijk van de afmetingen en helling van de dakvlakken en dakstructuur

Naast klimhaken kunnen ook *vaste ladders, kooiladders of ladders met valbeveiliging (mobiel ankerpunt)* geplaatst worden om verticale afstanden te overbruggen

Ankerpunten plaatsen

Ankerpunten zijn bedoeld om stellingen te verankeren, om af te dalen of om de gebruikers ervan te beschermen tegen valgevaar op (grote) hoogte. Zij moeten gebruikt worden in combinatie met de geschikte PBM's (Persoonlijke Beschermings Middelen):

- in roestvrij staal en chemisch verankerd. Voor platte daken zijn ook 'doodgewicht'ankers mogelijk;
- alle verankeringspunten moeten voldoen aan de Europese Norm EN795;
- te plaatsen bij de toegangen naar daken en/of goten.

Horizontale ankerlijn

Horizontale ankerlijn plaatsen

Dit zijn flexibele (roestvrijstalen kabels) of stugge (rails) ankerlijnen waarop een mobiel ankerpunt gemonteerd is, waarop de gebruiker zich met PBM's inpijkt.

- meestal geplaatst op de nok of langs een goot;
- moet voldoen aan de Europese norm EN795.

Tijdelijke installaties

Indien geen aangepaste veiligheidsvoorzieningen aanwezig zijn, moeten onderhoud en herstellingen van goten en daken uitgevoerd worden met behulp van een hoogtewerker of stellingen, wat het een dure zaak maakt; zeker als het om kleine ingrepen gaat.

WANNEER / HOE VAAK / WIE?

Plaatsing permanente veiligheidssystemen- eenmalig

De plaatsing van veiligheidsvoorzieningen wordt best opgenomen in een globaal restauratiedossier of in het lastenboek bij grote herstellingen. Eventueel kan gefaseerd gewerkt worden. Bij beloopbare goten, loont het om in een eerste fase ladderhaken onderaan de dakvlakken te laten plaatsen zodat alvast de goten bereikbaar zijn voor onderhoud en de daken voor inspectie.

Monumentenwacht helpt u graag bij het opmaken van een bereikbaarheids- en toegankelijkheidsplan en geeft advies bij de juiste plaatsing van veiligheidsvoorzieningen, bv:

- nazicht plan van de architect waarop ladderhaken, klimhaken en andere veiligheidssystemen zijn aangeduid;
- plaatsbezoek met aannemer en architect wanneer de stellingen staan in functie van het op punt stellen van het definitieve plan;
- plaatsbezoek met aannemer en architect na plaatsing en voordat de stellingen worden afgebroken voor een laatste controle op locatie, indekking en bevestigingsmethode van de ladder- en klimhaken.

Opgelet! Monumentenwacht is geen Erkende Dienst voor Technische Controle en kan dan ook geen bevestigingen 'keuren' of valbelastingstesten uitvoeren.

Plaatsing tijdelijke installaties - regelmatig

Indien geen veiligheidsvoorzieningen aanwezig zijn moeten hoogtewerkers of stellingen zo vaak als nodig opgesteld worden:

- om goten en afvoeren te controleren en vrij te maken: +/-jaarlijks, afhankelijk van de omgeving en graad van vervuiling;
- om lekken te herstellen: sporadisch, afhankelijk van de toestand van de dakbedekking).

Keuring - regelmatig

Ladderhaken, klimhaken, leeflijnen en mobiele ankerpunten dienen regelmatig gekeurd te worden, afhankelijk van de soort door een bevoegd persoon of door een EDTC (Erkende dienst voor Technische Controles).

Vaste ankerpunten moeten bij plaatsing getest worden. Ook ladderhaken, klimhaken en andere veiligheidssystemen worden best gekeurd bij plaatsing voordat de stellingen worden verwijderd.

WAT VERMIJDEN? WAAROP LETTEN?

Vermijd:

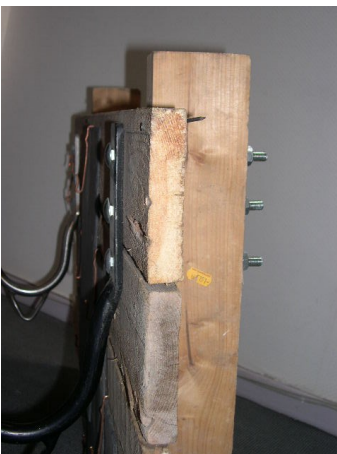
- twijfelachtige bevestigingen. Het leven van de gebruikers hangt hiervan af!

Let op:

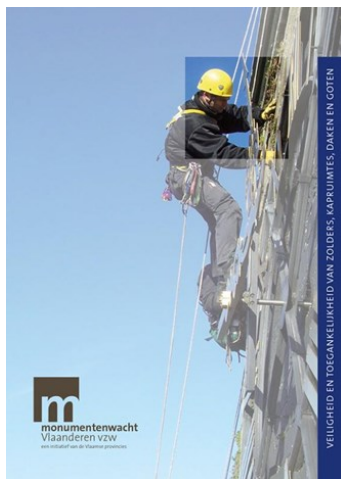
- ladderhaken mogen niet op de dakbedekking rusten;
- bij koorsluitingen moeten op elk vlak haken aangebracht worden;
- een waterdichte bevestiging. Alle veiligheidssystemen doorbreken de dakbedekking en vormen dus een gevaar voor lekken. Let erop dat de aansluitingen waterdicht afgewerkt worden, bijvoorbeeld met ingewerkte loodslabben.

De zolder is bereikbaar met behulp van een ladder, leiladder en de nodige ladderhaken.

Bevestiging ladderhaken zijn bij voorkeur zichtbaar aan de binnenkant.

MEER INFO:

Onderhoudsbrochure monumentenwacht

[Toegankelijkheid van zolders, kapruimtes, daken en goten.](#)

Wet- en regelgeving

- Ladder- en klimhaken moeten voldoen aan de Europese Norm EN517. Deze geeft het model en de afmetingen aan, stelt eisen aan de constructie en bevestiging van de haken en bepaalt de uit te voeren testen.
- Ankerpunten en levenslijnen moeten voldoen aan de Europese norm EN795
- Voor aanpassingswerken aan gebouwen hebt u in principe een vergunning nodig. Vraag na bij uw gemeente of voor de voorziene werken een melding volstaat of er een vrijstelling geldt. Wend u tot het agentschap Onroerend Erfgoed voor informatie en premiemogelijkheden bij werken aan beschermd erfgoed.

Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
F + 32 3 212 29 51
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be

monumentenwacht
Vlaanderen vzw
een initiatief van de Vlaamse provincies

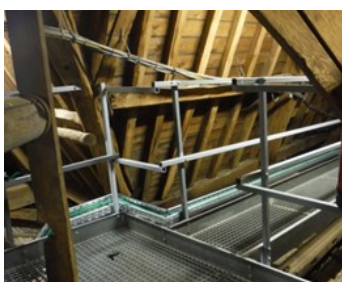
Een ladder die boven het bordes uitsteekt, maakt de overstap makkelijker. ①

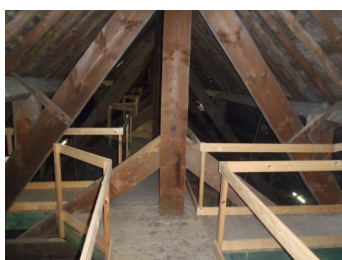
Ladderboom loopt door als handgrip om makkelijker te kunnen

Labels voor ladders. ②

Voorzie loopbruggen bij voorkeur van een voldoende hoge, stevige leuning met tussenregel en voet-

Een gebouw dat goed toegankelijk is, kan veilig en efficiënt geïnspecteerd en onderhouden worden. Met goed geplaatste verlichting, trappen, ladders en loopbruggen kunnen alle zolderruimtes, maar ook de toegangen naar daken en goten makkelijk bereikbaar gemaakt worden.

WAT DOEN?

Voorzie voldoende verlichting

- slagvaste ledlampen, TL-verlichting of spaarlampen met de juiste beschermingsgraad (IP43 – spatwaterdicht of IP 53 – stof- en spatwaterdicht);
- minimum 15 lux op alle loopvlakken; 50 lux als omgevingslichtsterkte;
- schakelaar onmiddellijk aan de toegang van de ruimte;
- werk met aanwezigheidsdetectoren of voorzie een verklikkerlampje op de schakelaar.

Trappen en ladders om hoogteverschillen boven 1m te overbruggen

- Verkies – waar mogelijk – trappen boven ladders:
 - trappen:*
 - open treden;
 - minstens 1 leuning van 1 m hoog bij meer dan 5 treden.
 - ladders:*
 - bij voorkeur een hellingshoek van 65° tot 75°; eventueel kooiladder;
 - voldoende oversteek voorzien boven bordes of vloer om makkelijk en veilig te kunnen overstappen. Een handgreep kan de overgang makkelijker maken; ①
 - aluminium ladders zijn onderhoudsvriendelijk;
 - kies voor ladders met een VGS-label of GS label of ladders die voldoen aan de Europese normen EN131-1 en EN131-2; ②
 - zet de ladderbomen op een stevige ondergrond en zo dat ze niet kunnen wegschuiven of omvallen;
 - maak de ladder bij voorkeur vast aan de structuur zodat ze niet kan wegschuiven of uitknikken; ③ of berg losse ladders op.
- Voorzie voldoende bordessen (zie norm EN516)
 - van minimum 1m²;
 - onderaan en bovenaan de trap of ladder bij gebrek aan een vloer;
 - tussenbordessen indien het hoogteverschil te groot wordt: bij trappen > 4m; bij ladders > 6m.
- Plaats een leuning rond trapgaten ④ of bedek trapgaten met een makkelijk hanteerbaar luik.

Loopbruggen (zie norm EN516) ⑤

- liefst 1 meter breed;
- een leuning – bij voorkeur aan beide zijden – van 1 meter hoog met tussenregel en voetplank;
- bevestigd op, of opgehangen aan de dakstructuur. Loopbruggen mogen niet rusten op de gewelven (tenzij voldoende stevige betonnen gewelven).

Luiken plaatsen

Kleine kapruimtes en dakvoeten die moeilijk bereikbaar zijn, moeten bereikbaar gemaakt worden door luiken of wegneembare plafonddelen. De opening in plafond of dak is bij voorkeur minimum 60 bij 80 cm. Ladders moeten veilig geplaatst kunnen worden om de hoger gelegen luiken te bereiken.

Vervuilde vloeren, trappen en ladders zijn een gevaar voor de veiligheid.

Een leuning rond of luik op het trapgat om valgevaar te voorkomen.③

Een blok in de vloer houdt de ladder op zijn plaats.③

Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
F + 32 3 212 29 51
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be

monumentenwacht
Vlaanderen vzw

een initiatief van de Vlaamse provincies

Houd zolders, loopbruggen, ladders en trappen proper

Stof en vuil houden vocht langer vast en kunnen agressieve stoffen bevatten, waardoor schade kan ontstaan aan de onderliggende materialen. Bovendien verbergt het eventuele gebreken in vloeren, ladders, trappen of loopbruggen en maakt het de treden soms gevaarlijk glad wat tot gevaarlijke situaties kan leiden bij het betreden.

Kijk alle voorzieningen regelmatig na op kleine en grote gebreken

Vervang tijdig kapotte lampen.

WELKE ELEMENTEN?

- verlichting: alle trappen, zolders en kapruimtes;
- trappen en ladders: alle niveauverschillen hoger dan 1 meter; ook naar dakkapellen of luiken die toegang geven tot daken en goten;
- loopbruggen: doorheen alle ruimtes waar beloopbare vloeren ontbreken. Vergeet de loopbruggen naar dakluiken, dakkapellen en andere doorgangen naar zolders, daken, goten en onderhoudsgevoelige plaatsen niet.

WIE? WANNEER / HOE VAAK?

- plaatsen van verlichting, loopbruggen, trappen, ladders, bordessen: elektriciens, schrijnwerker, vakman...;

Voor advies over de aangewezen plaats voor veiligheidsvoorzieningen kan u steeds terecht bij de monumentenwachters.

- nazicht en onderhoud van toegankelijkheidsvoorzieningen:
 - verlichting nakijken & lampen vervangen: in eigen beheer; jaarlijks;
 - loopbruggen, ladders, trappen nakijken op gebreken: Monumentenwacht tijdens inspectie of beheerder bij gebruik;
 - ijzeren ladders, leuning...: nazicht en onderhoudsschilderwerk: in eigen beheer/ schilder; om de 10jaar.

WAT VERMIJDEN? WAAROP LETTEN?

Vermijd:

- het schilderen van houten ladders. Het schilderwerk kan gebreken verbergen. IJzeren ladders moeten wel ontroest en geschilderd worden om risico op roestschilders in de ogen bij gebruik van roestige ladders te vermijden;
- het gebruik van herstelde ladders.

Let op:

- gebruik enkel preventief behandeld hout voor loopbruggen, bordessen, trappen en ladders om aantasting door schimmel en houtborende insecten te voorkomen;
- zorg dat alle onderhoudsgevoelige plaatsen, toegangen (luiken, dakkapellen...) naar daken en goten bereikbaar blijven. In het bijzonder aandacht bij:
 - de plaatsing van ladders, zendmasten en antennes door Gsm-operators. Zij houden vaak enkel rekening met de bereikbaarheid

MEER INFO:

- van hun eigen toestellen.
- de plaatsing van bakken voor kerkuilen; duivenwering...

Onderhoudsbrochure Monumentenwacht

[Toegankelijkheid van zolders, kapruimtes, daken en goten.](#)

Wet- en regelgeving

- Europese normering EN131-1 en EN131-2: ladders
- Europese normering EN516: loopbruggen en bordessen

Houten buitenschrijnwerk krijgt af te rekenen met minder gunstige factoren zoals regen, wind, sneeuw, zon... en heeft ook vaak te lijden onder mechanische slijtage, zoals van opendraaiende of schuivende deuren en vensters. De meest voorkomende schadebeelden zijn waterinfiltratie of –stagnatie, verwerking van hout en afwerklagen, mechanische verwerking, houtaantasting en vervanging door hedendaagse materialen.

WAT DOEN?

Houten onderdelen herstellen

Herschoeien

Het volstaat vaak om de sterk aangetaste delen of het sterk verweerd hout te vervangen door gezond hout van dezelfde soort. Nieuw hout wordt best behandeld of geïmpregneerd. Eventueel kan bij het schilderen de traditionele grondlaag vervangen worden door een grondimpregnatie om het hout een biologische bescherming tegen houtborende insecten en zwammen te geven.

Vervang niet meer dan nodig zodat zo veel mogelijk historisch materiaal bewaard blijft.

Plaatselijk herstellen met houtpasta

Enkel als de aangetaste oppervlakte erg klein is en vrij oppervlakkig, is het mogelijk die tot aan het gezonde hout uit te frezen en de holte op te vullen met een twee-componenten houtmassa.

Nadeel: de fysische eenheid van het materiaal wordt verstoord wat kan zorgen voor vorstproblemen en scheuren.

Afwerklagen en stopverf herstellen

De herstellingen moeten beschermd worden met een verfsysteem, analoog aan het systeem dat op de rest van het raam werd toegepast.

Indien ook de afwerklagen sterk aangetast zijn (gekenmerkt door scheuren, afbladderen, verkrijt of verkleurd oppervlak...) moeten de aangetaste lagen verwijderd en vernieuwd worden. Gebarsten stopverf is niet meer waterdicht en aan vernieuwing toe. Zie de onderhoudsfiche *Schilderen: houten buitenschrijnwerk* (2016—OF 5.3).

Hang- en sluitwerk bijstellen om slepende of afhangende ramen te verhelpen

Het bijstellen van de scharnieren of opnieuw vastzetten van losgekomen scharnieren kan in vele gevallen de problemen zoals slepen, afhangen, slecht sluiten... (tijdelijk) oplossen. Kijk na of alle verbindingen nog stevig vastzitten.

Bij grondige renovatie is het aangeraden het hang- en sluitwerk te demonteren, zo nodig te ontroesten en grondig te oliën. Hang- en sluitwerk dat niet hersteld kan worden, vervangen door gelijkaardig model, zeker de zichtbare delen.

WANNEER / HOE VAAK?

Herstel wanneer nodig. Stel de werken niet uit, zodat de situatie niet verergert.

WELKE ELEMENTEN?

De rubriek 'buitenschrijnwerk' omvat alle niet-structurele houten elementen die blootgesteld zijn aan het buitenklimaat, zoals:

- vensters;
- deuren;
- luiken;
- kroonlijsten (gootklossen);
- gevelbekleding;
- rolluiken;
- galmborden in een klokkentoren

Hang en sluitwerk: duimgeheng

WIE?

De herstellingswerken kunnen best uitgevoerd worden door een restaurateur of een schrijnwerker die ervaring heeft met historisch schrijnwerk.

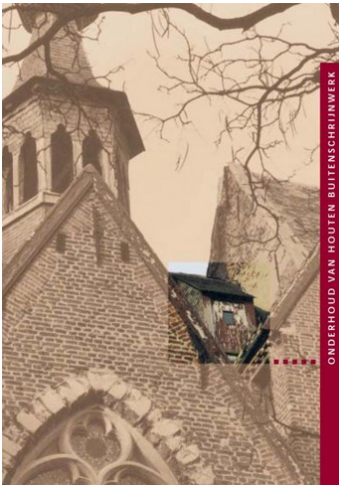
WAT VERMIJDEN? WAAROP LETTEN?

Vermijd:

- het bijschaven van het schrijnwerk omdat hierbij materiaalverlies optreedt en er kieren ontstaan wanneer het schrijnwerk na de herstelling terug op zijn oorspronkelijke plaats komt. Probeer eerst het probleem op te lossen door de scharnieren bij te stellen of losgekomen verbindingen opnieuw vast te zetten;
- volledige vervanging van ramen en deuren. Is dit toch noodzakelijk, kies dan voor eenzelfde model (recuperatie / reconstructie). Ramen en deuren zijn erg beeldbepalend voor uw gevel.

Let op

- dat nergens water blijft staan of in het hout kan dringen;
- bij nieuwe stukken hout moet de nieuwe lassen altijd van binnen naar buiten afwateren;
- kops hout mag nooit rechtstreeks in aanraking komen met andere materialen.

MEER INFO?

Verwante onderhoudsfiches

- Onderhoud aan houten buitenschrijnwerk
- Houten buitenschrijnwerk schilderen

Onderhoudsbrochure monumentenwacht

- '[Onderhoud van houten buitenschrijnwerk](#)': Lees meer over opbouw en werking, oorzaken en vormen van schade, onderhoud en herstel van houten buitenschrijnwerk in onze onderhoudsbrochure.

Wet- en regelgeving

- Is uw object beschermd als monument of maakt het deel uit van een beschermd stads- of dorpsgezicht, vraag dan advies bij het agentschap Onroerend erfgoed of uw gemeente. Verschillende werken zijn vergunningsplichtig of vallen onder de meldingsplicht. (vb. andere kleurkeuze...)
- Voor het plaatsen van stellingen op het voetpad moet u een vergunning aanvragen bij de gemeente.

Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
F + 32 3 212 29 51
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be

m
monumentenwacht
Vlaanderen vzw
een initiatief van de Vlaamse provincies

